

Otillåten påverkan – Några resultat från Brås forskning

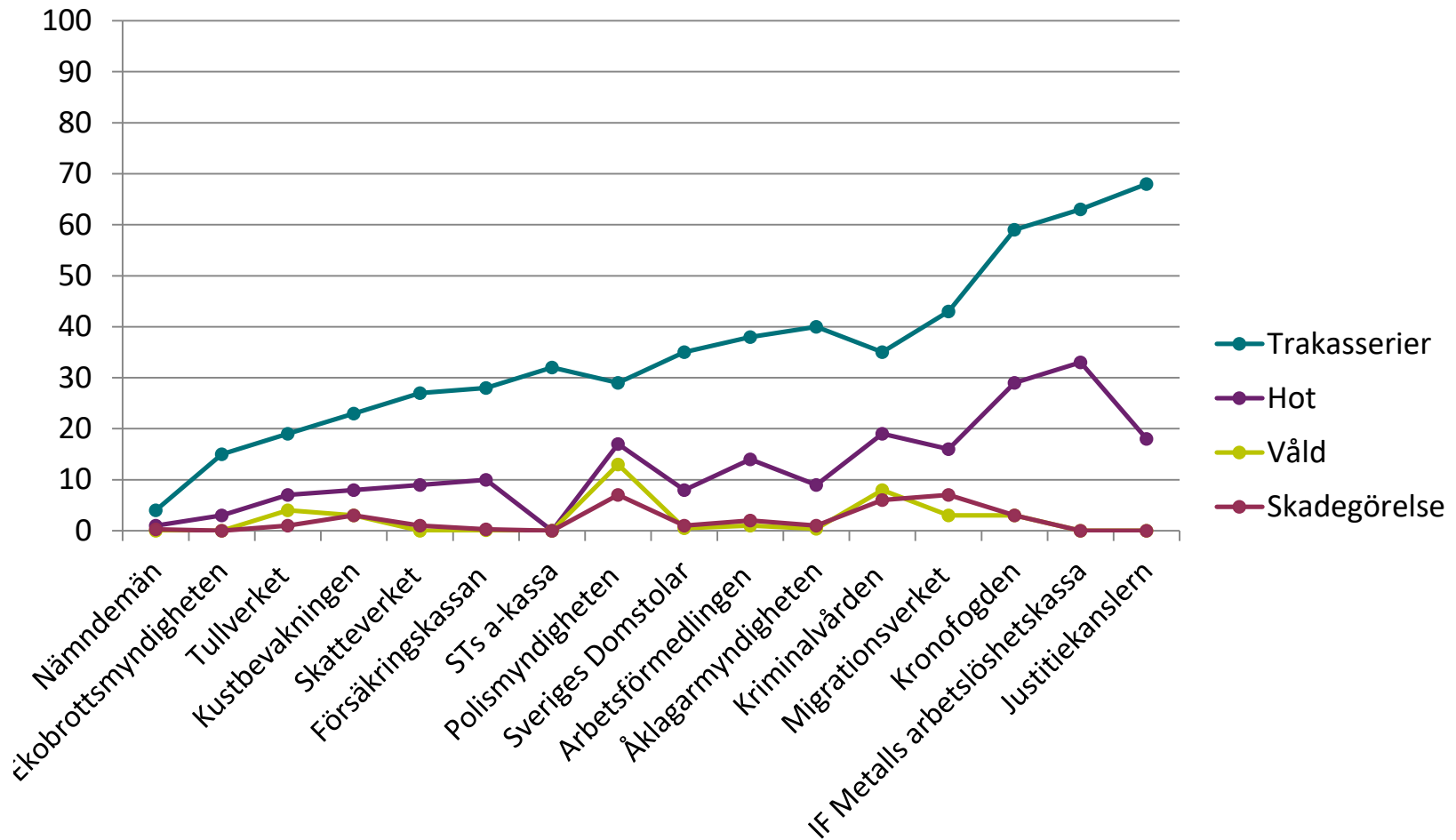

Alla rapporter finns på www.bra.se

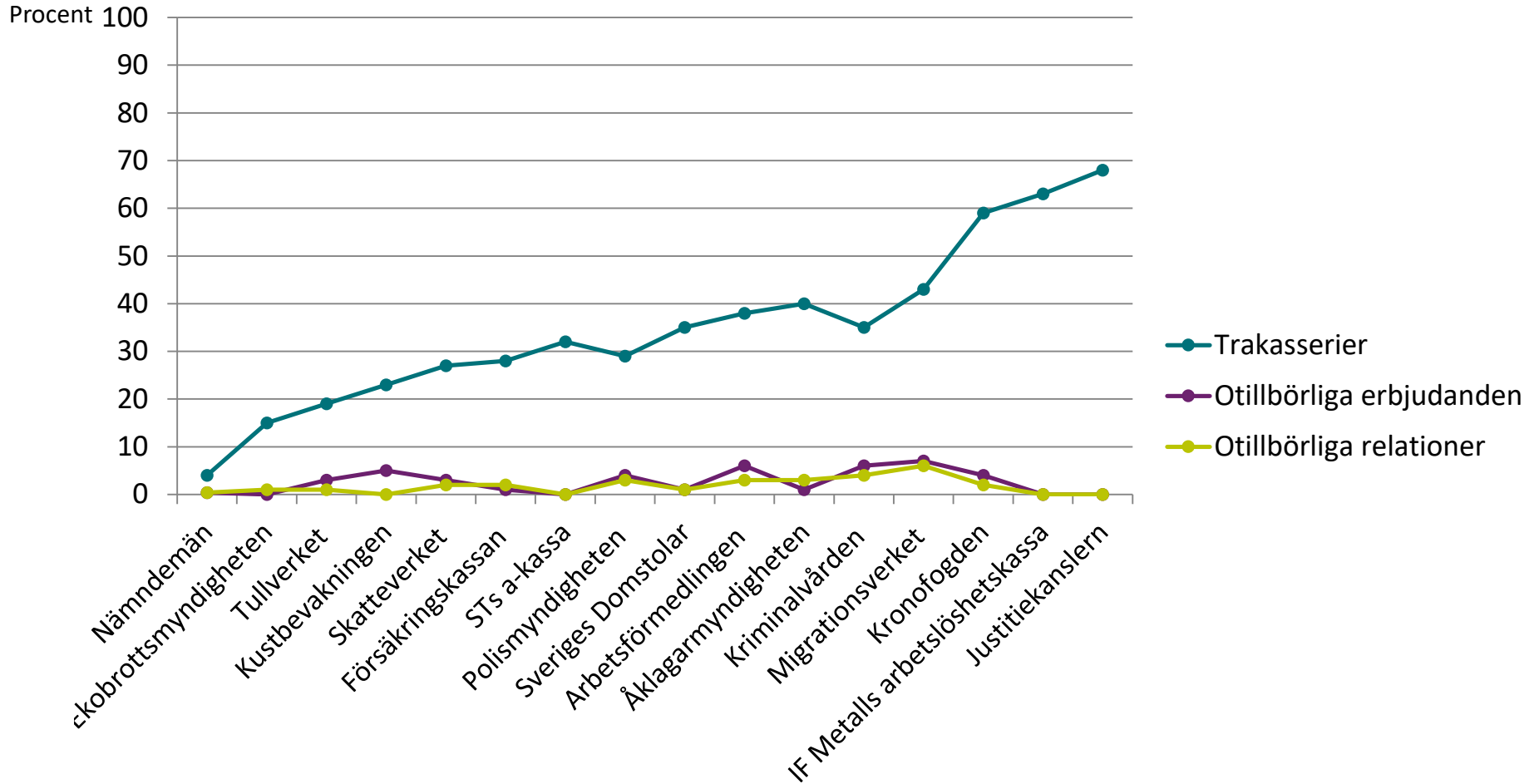
Otillåten påverkan

- Trakasserier som inte behöver vara straffbara
- Hot, våld och skadegörelse
- Korruption
- Handlar om att *påverka* tjänsteutövningen

Utsatthet per påverkansform och organisation, exkl. otillbörliga erbjudanden och otillbörliga relationer

Utsatthet för trakasserier, otilbörliga erbjudanden och otilbörliga relationer. Per organisation.

Otillbörliga erbjudanden och vänskapsrelationer

- Utsatta yrkesroller...
- **Yrkesroller på fältet:** utanför myndigheten, lägre kontroll överordnade (Polismyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Kronofogden)
- **Yrkesroller med beslutsrätt:** öka möjligheten för positivt beslut (Migrationsverket, Sveriges Domstolar)
- **Yrkesroller inom upphandling:** upphandling, tecknande av avtal
- Erbjudanden framförs främst personligen eller via telefon
- Minskad tolerans mot otillbörliga erbjudanden

- Exempel på vanliga former av erbjudanden
- Brottsrubriceringen är givande och tagande av muta, men fångar upp försök till ”vardagskorruption”
- De otillbörliga erbjudandena utgörs framför allt av måltider, gåvor i form av föremål eller pengar
- Vänskapskorruption

Organisationskultur

Blindhetens kultur

Korruption ses inte som en möjlig handling, är något "fjärran", "ingår inte i vår kultur att betala"

Tyst arbetskultur

Kritik tystas ner
"Sköt dig själv"
"Ifrågasätt inte"

Informell regelkultur

"Alla andra gör det"
"Jag trodde det var okej"

Effektivitetskultur

Resultatjakt
"Jag ville väl"
"Duktige insidern"

Relationen

- Träffas oftast i yrket. Annars äldre kompisrelationer. Relationen närmare än vid ”vanlig” korruption
- Vänskap, gemensamma intressen (brott), familj/släkt, kärlek, affärsrelation, tidigare kollegor
- Själva påverkansförsöket kan komma år efter första mötet. Kortare intervaller på anstalt
- Varningsfraser, skämt om mutor
- Pengar när det är ”uppenbart fel”
- Ömsesidiga, jämbördiga relationer. Påverkaren styr (utvecklas vanligen ditåt), insidern styr (ovanligast)

Otillbörliga erbjudanden

Förebygg

- Genomför riskanalys, identifiera korruptionsrisker, undersök befintligt skydd
- Formulera rutiner och riktlinjer som är enkla att tillämpa
- Diskutera svåra situationer i yrket (följ upp rutiner och riktlinjer)
- Arbeta två och två
- Sträva efter heterogena arbetsgrupper, ålder
- Använd tidsbegränsade uppdrag för att minska risken för otillbörliga relationer
- Beskriv typiska ärenden och exempel i oidentifierad form och informera om organisationens rutiner och ge goda exempel på sätt att hantera svåra situationer.

Agera

- Nolltolerans mot gåvor
- Gåvor av ringa värde
- Var tydlig från start
- Hjälp från kollegor
- Hantera jävsituationer
- Reagera tidigt, innan det gått för långt
- Jämför pappersspår och verklighet

Några exempel på frågor som en tjänsteman kan ställa till sig själv när den får ett erbjudande:

- *Fattar jag beslut som rör personen i dag? Kan jag komma att göra det i framtiden?*
- *Vad är syftet med gåvan?*
- *Finns interna riktlinjer som hjälper mig i hur jag ska agera?*
- *Hur gör de andra i arbetsgruppen? Finns det mer erfarna kollegor jag kan diskutera frågan med?*
- *Tar personen illa upp när jag avböjer? Hur kan jag då förklara varför på enklaste sätt? Finns en möjlig medelväg?*

Efterarbete

- Ledningen måste ta frågan på allvar, här sätts tonen
- Ta medarbetares oro (och incidenter) på allvar, annars får man ingen information. Dessa incidenter rapporteras knappt
- Arbetsgivaren måste hantera situationen, många exempel finns på ”transportvitsord”
- Sällan enbart ett ruttet äpple, arbeta med kulturen, använd hela myndigheten
- Dokumentera felaktigheter och polisanmäl brottet
- Använd det inträffade för att få genomslag för förebyggande reformer, identifiera svagheter i organisationen och strama upp rutiner.